

Mezi učiteli jsou obří rozdíly

Vědci z ústavu CERGE-EI se zaměřili na intelektuální dovednosti kantorů. Ti čeští ve srovnání se zahraničními nepropadli, ale u mladší generace je zářející enormní rozptyl kvality schopností. **A v mateřských školách učí** – oproti jiným zemím – málo vysokoškoláků.

MICHAELA TĚŠÍNSKÁ
MARTIN RYCHLÍK

PRAHA Vytížení rodiče malých partů leckdy považují mateřinky za místa, kde jim vychovatelky dobře „pohlídají“ děti. „Nejsme tu od toho, abychom děti hlídali, ale vzdělávali,“ říká v nedávné reportáži LN Tomáš Trnka, ředitel jeslí a mateřské školy Bambino v pražských Nuslích.

Podle studie think tanku IDEA při ústavu CERGE-EI ale české předškoláky ve školách vzdělávají pedagogové, kteří mají v mezinárodním srovnání daleko méně často vysokoškolské vzdělání.

Dle posledních údajů OECD získalo jen osm procent učitelů ze školek magisterský titul, čtrnáct procent dosáhlo na bakaláře.

Číslo zvláště vyniknou v porovnání se sousedním Polskem, kde má 88 procent učitelů magisterské (vesměs pětileté) vzdělání a osm procent „mateřinkářů“ aspoň bakaláře. V Belgii je takových 99 procent, v Maďarsku pak 94.

„Česko ze sledovaných zemí uplatňuje nejméně přísné nároky na učitele mateřských škol. Až v posledních letech je zde vedle dostupnosti míst v předškolních zařízeních akcentován i význam pedagogické kvality takových zařízení,“ uvádí studie Jany Krajčové a Daniela Münicha z IDEA, kterou dnes představí veřejnosti.

Podstatné roky pro život?

Skutečnost, že rané vzdělávání a výchova jsou zásadní, popisují i rámcové vzdělávací programy, jež definovalo ministerstvo školství: „Pro život dítěte má předškolní vzdělávání dalekosáhlý význam, neboť poznatky lékařů, psychologů a učitelů dokazují, že většina toho, co dítě prožije v prvních letech života a co z podnětů přijme, má trvalou hodnotu.“

Učitelkám v minulosti stačilo středoškolské vzdělání. „Nyní už nabízíme i navazující magisterské vzdělávání předškolní pedagogiky. Je o to velký zájem, jak v denní, tak kombinované formě,“ řekl

Jak „chytrý“ je český učitel?

■ Vědci z think tanku IDEA při ústavu CERGE-EI zjišťovali, jaké jsou intelektuální dovednosti českých učitelů v mezinárodním a generačním srovnání (ve skupinách pedagogů ve věku 25 až 44 let a pak 45 až 60 let).

■ Z analýzy vyplývá, že průměrné dovednosti českých učitelů jsou v mezinárodním srovnání průměrné až mírně nadprůměrné.

■ Studie upozorňuje, že v českých mateřinkách působí malý podíl vysokoškolsky vzdělaných pedagogů.

■ Zajímavé je zjištění, jak veliký rozptyl vykazují čtenářské a ICT dovednosti u mladší generace českých učitelů. Laicky: mezi mladými tu existují jak prachmizerní kantoři, tak superhvězdy. Oproti ostatním zemím je tato heterogenita nebývale vysoká.

LN František Vaníček, děkan Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové. „Je to segment, jemuž se věnuje čím dál větší pozornost. Takoví učitelé mají po-

Procentuální zastoupení vysokoškolsky vzdělaných učitelů

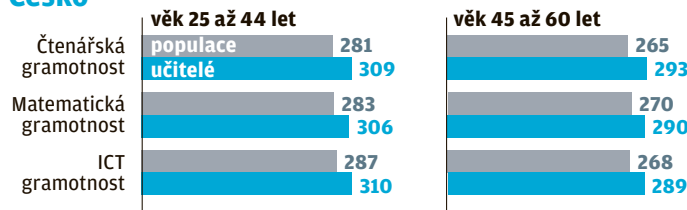
	průměrný věk	procento žen	MŠ Bc./Mgr.	1. st. ZŠ Bc./Mgr.	2. st. ZŠ Bc./Mgr.	SŠ Bc./Mgr.
Belgie	41	69,6	99/0	98/1	100/0	0/100
ČR	46	75,6	14/8	4/87	5/89	3/94
Francie	44	67,1	65/10	64/8	71/21	70/21
Maďarsko	45	78,5	94/1	89/11	89/11	33/66
Norsko	45	68,8	95/1	91/5	91/5	43/56
Polsko	43	76,5	8/88	3/97	2/98	1/99

Běžná populace vs. učitelé

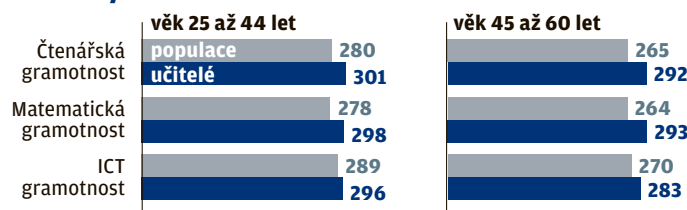
Vědci také porovnali průměrně dosažené skóre v různých dovednostních testech (PIACC, ALL), aby zjistili, jak si vedli obyvatelé zemí v porovnání s učiteli – a to mladší i starší generace (maximum bylo 370 bodů).

Průměrný počet bodů v populaci a učitelů

Česko

Všechny země

Pramen: LN, IDEA, CERGE-EI, OECD

kách“ stojí za katedrou na prvním stupni přes 90 procent kantorů s nějakým akademickým titulem, na středních 97 procent.

Pozor na rozptyl kvality!

Vědci z IDEA se ovšem podívali podrobně i na to, jak šikovni jsou ti, kteří předávají žákům vědomosti. Na základě testových otázek z výzkumu (PIAAC či ALL) porovnali jejich čtenářské a matematické dovednosti i to, jak jsou schopni pracovat s počítačem.

Učitelé se museli popasovat i s otázkami běžného života. „Například rozpoznávali smysluplné věty od nesmyslných, vyhledávali konkrétní pravidla v provozním řádu či měli vyčíst parametry nabízené půjčky z reklamy,“ vysvětluje sběr dat Daniel Münich.

Na první dojem neposobí bodované výsledky (s maximem 370 získaných bodů) špatně. „Stejně jako v jiných zemích, tedy kromě Ruska, vykazuje průměrný český učitel výrazně vyšší úroveň všech tří gramotností než průměrný člověk v dospělé populaci,“ říká Münich. A to platí jak v mladší, tak ve starší generaci učitelů.

Když se však vědci podívali na to, jakého bodového rozpětí dosáhli v testech mladší čeští kantoři ve srovnání se zahraničními kolegy, byli velmi překvapeni. Ukazuje se totiž, že se žákům v různých regionech ČR nejspíše dostává výrazně odlišné kvality výuky.

Jestliže učitelé ve věku od 25 do 44 let ze sledovaných zemí dosáhli v testech čtenářské gramotnosti průměrné bodové rozmanitosti 44, ti čeští nejvíce – 57!

„Jednoduše řečeno, mezi mladšími učiteli najdeme jak velmi disponované nadšence, tak ty, kteří jsou na tom se čtenářskou gramotností na šířku... Ale stejně učí, protože školství musí již delší dobu brát téměř každého, kdo je v něm ochoten působit,“ říká Münich.

Starší učitelé dosáhli v těžce disciplíně bodové rozmanitosti 35. Tomuto výsledku se autoři až tak nediví. Za minulého režimu dostávali učitelé podobné vzdělání a byli si v mnohem podobnější.

Průměrný věk učitelů je v Česku 46 let, což je ve srovnání s jinými zeměmi relativně vysoké číslo (Belgie 41 a Jižní Korea 40 let).

Vědci z think tanku IDEA tak volají po tom, aby se lépe vybírali ti, kteří mají vstoupit na pedagogické fakulty. Pokud pak ve školách učí kantoři s tak rozmanitými dovednostmi, bude to mít význam vliv na celou společnost.

Vědci varují: „Dlouhodobé dopady na sociální a ekonomické nerovnosti v zemi jsou nasnadě.“

znatky z moderní psychologie i pedagogiky,“ říká Vaníček, jehož fakulta loni nabrala 73 bakalářských studentů učitelství pro školky a 49 navazujících magistrů pe-

dagogiky předškolního věku (celkem v denní i dálkařské verzi).

Na základních a středních školách je skóre ohledně dosaženého vzdělání učitelů lepší. Na „základ-